

vort Samfund have disse Ejendomme, som der her er Tale om, stor Betydning. Saa vidt jeg husker, angaar det de allerfleste af de 30 store Godser, som ville komme bort fra den døde Haand og i mangfoldige Tilfælde blive overdragne, brugte og ejede af Folk, der forstaaer at drage Nytte af deres Værdi paa en for Samfundet langt heldigere Maade“.

Denne gamle Betragtning staar efter min Mening den Dag i Dag ved fuld Kraft. Vi maa efter min Mening se paa dette Forhold ganske som Berg saa paa det: at det, at disse Jorder kom over paa andre Hænder, vilde være langt heldigere for vort Samfund. I Kriegers Forslag var for første Gang den Anskuelse fremme, at der af de Majorater, hvorpaa der var Hjemfaldsret, skulde ydes en Kendelse til Staten, idet de, der var rene Len — og dær tænkte han formodentlig paa Holsteinborg og Brahetrolleborg —, skulde yde 50 Rd., de andre, hvorpaa der var Hjemfaldsret, 25 Rd. pr. Td. Hartkorn til Staten ved Overgang til frit Eje. Der kom imidlertid ikke noget ud af det Lovforslag, som Krieger havde fremsat. Der blev af Venstre eller i alt Fald Flertallet af Udvalget stillet Forslag om, at ved Udgangen af 1900 skulde alle i Kongeriget værende Len, Stamhuse og Fideikommisgodser være ophævede. Krieger vilde ikke modtage denne Ændring, idet han, som han udtrykte det, ikke kunde gaa med til, at Grundlovens „kan“ skulde være et „skal“.

Efter den Tid forelægges der ikke noget egentligt Forslag til Majoratsbaandets Ophævelse. I Samlingen 1882—83 fremlagde Venstre et Lovforslag, som Mourad var Ordfører for; det sigtede, som han sagde, til at skabe fri Jord i fri Mands Haand. Men det gik for største Delen ud paa dette, at Fæstegodset, forsaa vidt det ikke var solgt i 1891, skulde overgaa til Staten efter omtrent samme Regler som i Loven af 21. Juni 1854. Herefter hvilede hele Spørgsmaalet, indtil det i 1902 blev rejst af det tidligere Medlem af dette Ting, Poul Christensen, og det nuværende Medlem fra Søby (Pinstrup). Det blev flere Gange rejst ved Finanslovbehandlingen, indtil vi endelig fik Lenskommissionen nedsat i Henhold til Lov af 5. Marts 1909. Ogsaa det ærede Medlem fra Odense (Marott) og andre af hans Partifæller var med til at rejse Spørgsmaalet.

Det Synspunkt, der maatte gøre sig gældende for Landbokommissionen, naar den havde faaet til Opgave blandt andet ogsaa at se sig om efter Jord, som kunde komme det offentlige til gode, var dette,

at der her laa meget betydelige Strækninger under Enkeltmands Eje og under Enkeltmands Raaderum. Man maatte tilstræbe, at disse Arealer kom til Udstykning, at de blev gjort frugtbare paa denne Maade. Nu vil jeg gerne sige, at med Hensyn til Udstykning hører jeg ikke til dem, der mener, at Udstykning absolut maa foretages, fordi det ellers ikke vil være muligt at hæve det fulde Udbytte af den danske Jord. Jeg tror ikke, man kan hævde, at hvis man ikke havde Husmandsbrug, vilde det, rent nationaløkonomisk set, have været umuligt at faa tilstrækkeligt ud af Jorden. Thi jeg tror, at de store Ejendomme, i alt Fald Ejendomme af en betydelig Størrelse, har Evne til at benytte sig af de tekniske Hjælpe midler i et saadant Omfang, at de derved, naar man tager Hensyn til Arbejds kræfternes Fordeling, i Virkeligheden nok vil kunne staa Maal med de mindre Brug.

Men der er en Ting, man ikke kan se bort fra, og det er det rent samfundsmæssige Hensyn, som gør sig gældende: at man i saadanne Brug, i saadanne Ejendomme vil kunne opdrage en Slægt for det danske Folk, som er af langt større Værdi end de Mennesker, der maa gaa i de jordløse Huse eller i Baggaardene her i København eller i Købstæderne. At dette vil have en overordentlig Værdi for vort Samfund, er der ingen Tvivl om, og det glædede mig at høre, hvad jeg for øvrigt slet ikke tvivlede om, at det ærede Medlem fra Lejre (N. Frederiksen) var af den Anskuelse, at de Husmandsbrug, som man kunde tænke sig at oprette efter denne Lov, vilde ikke komme til at bestaa af Brug, hvor man indrettede sig paa en Normalarbejdsdag paa 8 Timer, men de vilde netop være Steder, hvor man vilde arbejde ufortrødent 10—11—12 Timer, ja, endnu mere, og det lægger jeg megen Vægt paa.

Det ærede Medlem sagde ogsaa, at det vilde give Anledning til, at man vilde spare for at sætte sig i Besiddelse af de Midler, som vil være nødvendige for at faa et saadant Brug. Det, tror jeg, er en stor Velsignelse netop for den Ungdom, som nu lever, og som umiskendelig ønsker at komme til at dyrke Jorden, at den kan naa dette Maal. Og jeg glæder mig over, at de Ord faldt fra det ærede Medlem fra Lejre, fordi jeg synes, der har lydt Toner fra samme Side, som har sagt: Hvad kan det nytte, at man sparer? Det er slet ingen Nytte til, man kan lige saa godt lade være, for alt, hvad man sparer i Aar, er slugt til næste Aar af Konjunkturstigningen. Jeg har den samme Anskuelse som det